

καρδούων ὅτις ἐκκινήσας ἀπὸ τὴν κουζίνα ἐφθασεν αἰσίως εἰς ἐν γραφεῖον καὶ ἀνεστράφη καὶ ἐχύθη τὸ μαῦρον περιεχόμενον του, ἀντιστάσεως μὴ οὔσης.

Σταυροκοπούμεθα διὰ τὰ νέα αὐτὰ θαύματα καὶ διὰ λογαριασμόν μας καὶ διὰ λογαριασμόν τῶν ἀφελῶν ἀκροατῶν τοῦ φίλου κ. Τανάγρα.

* *

Εἰς τὰ ποικιλώνυμα σωματεία, προσετέθη καὶ ἐν, τοῦ ὁποῖου ἡ ἄλλειψις ἦτο μέχρι τοῦδε αἰσθητή. Ὁ «Ὀμιλος τῶν Φίλων τῶν Ἀθηναίων» ἢ καλλιτέρα, τῶν Φιλαθηναίων. Συμπολῖται δυσφοροῦντες διὰ τὴν ἀκαταστασίαν τῆς πόλεως ἀνέλαβον τὸ βαρὺ ἔργον νὰ συντελέσουν εἰς τὸν ἐξωραϊσμόν, τὴν εὐπρέπειαν, καθαριότητα τῶν ἐδῶν καὶ διὰ τόσα ἄλλα πράγματα τῶν ὁ-

ποίων στερεῖται ἡ τόσον ἀλματωδῶς πυκνωθεῖσα εἰς οἰκοδομὰς καὶ πληθυσμὸν πρωτεύουσα. Πόσον ἦτο ἀναγκαῖα ἡ ἰδρυσις τοῦ ὁμίλου, ὅστις ὄχι ὁμιλος ἀπλῶς ἀλλὰ συνασπισμὸς καὶ συναγεμνὸς ἔπρεπε νὰ κληθῇ, θ' ἀποδειχθῇ ἐὰν κατὰ τὴν ἐμφάνισίν του ἦν ἐξέλεξε νὰ κάμῃ κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς ἀνακηρύξεως τῶν Ἀθηναίων ὡς πρωτεύουσας, γίνῃ καὶ ἀπολογισμὸς τῆς ἔκτοτε ἀδιαφορίας πρὸς ἀναδειξίν τῆς ὡς ἀνταξίας πρωτεύουσας Εὐρωπαϊκοῦ κράτους. Θὰ εὐχηθῶμεν μόνον οἱ ἰδρυταὶ νὰ μὴ ἀπογοητευθοῦν, νὰ μὴ προσβληθοῦν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν ἀσθένειαν—τὸ ἀψίκορον. Χρειάζεται συστηματικὴ ὁργάνωσις καὶ ἀδιάπτωτος ἐνθουσιασμὸς διὰ τὸ ἔργον. Ἄν κατορθώσων νὰ ἀπαλλάξουν τὴν πόλιν ἀπὸ ὀρισμένας τοῦλάχιστον ἀσχημίας, θὰ εἶνε ἄξιοι εὐγνωμοσύνης.

Δ Α Φ Ν Ι Σ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Κατὰ τὸν πόλεμον ἐκρίθη ἐπιβεβλημένη ἡ ψυχαγωγία τοῦ στρατιώτου, ἥτις ἀλλαχοῦ εἰλκυσε τὴν προσοχὴν καὶ τοῦ Κράτους καὶ τῶν ἰδιωτῶν. Παρ' ἡμῖν εἰδικὸν συνεστήθη σωματεῖον, τὸ ὁποῖον μετὰ μεγάλης δραστηριότητος ἀνταπεκρίθη εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς πνευματικῆς τῶν πολεμιστῶν περιθάλψεως, διὰ τῆς ἀποστολῆς κυρίως βιβλίων καταλλήλων. Εἰ στρατιῶται, οἱ ἐν ἀναμονῇ δράσεως, ἐξήτουν βιβλία διὰ νὰ διέρχωνται εἰς τοὺς μακρὰν τῶν πόλεων στρατιωτικοὺς σχηματισμοὺς ὀλίγην ὥραν εὐχάριστον. Καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ «Σύνδεσμος Ψυχαγωγίας τῶν πολεμιστῶν» χιλιάδας βιβλίων εἰς ὅλα τὰ σημεῖα, εἰς Θράκην, Μακεδονίαν, Ἡπείρον, Νήσους καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὸ Μικρασιατικὸν μέτωπον.

Ἀλλὰ καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης, τοῦ στρατιώτου ἡ πνευματικὴ μόρφωσις δὲν πρέπει νὰ παροράται. Καὶ ὁ Σύνδεσμος ἐμερίμνησε καὶ περὶ τούτου. Καὶ ἐξέδωκεν ἓνα κομψὸν καὶ πολυσέλιδον τόμον, τὸ «**Βιβλίον τοῦ στρατιώτου**» διὰ τὸ ὁποῖον συνειργάσθησαν οἱ ἐπιφανέστεροι λογογράφοι καὶ ποιηταί. Ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ θέματα τὰ ὁποῖα 40 λόγιοι ἐπραγματεύθησαν ἀφορῶσι τὴν ζωὴν, τὴν δρᾶσιν, τὴν ἀποστολὴν τοῦ στρατιώτου. Ὅχι ὑπὸ τύπον ψυχρᾶς καθηκοντολογίας, ὡς ἐπεδίωξαν ἄλλοι τινες ἐκδώσαντες πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν βιβλία, ἀλλὰ κατὰ τρόπον τερπνόν, ἐλκυστικόν, ὥστε νὰ διδάσκη τὸ βιβλίον χωρὶς νὰ κουράζη.

Ὁ γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Συνδέσμου κ. Καλογερόπουλος κατώρθωσε νὰ συγκεντρώσῃ κατάλληλον ὕλην, ὥστε καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου νὰ ἐπιτευχθῇ καὶ ὁ στρατιώτης νὰ ἀγαπήσῃ τὸ βιβλίον αὐτὸ καὶ νὰ τὸ αἰσθανθῇ.

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἂν ὁ Σύνδεσμος συνεχίζων τὴν τόσῳ πολῦτιμον καὶ ἐθνικὴν πρωτοβου-

λίαν του, προῆλθῃ εἰς τὴν ἐκδοσιν καὶ ἄλλου τόμου πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ὑπὸ τὰ ὅπλα στρατιώτου.

* *

Σπουδαιοτάτην συμβολὴν εἰς τὴν ἀγωγὴν καὶ ἐκπαίδευσιν παρέσχε ὁ παιδαγωγὸς κ. Μ. Μιχαλόπουλος, συγκεντρώσας 4000 παιδαγωγικὰς καὶ ἠθικολογικὰς γνώμας καὶ παρατηρήσεις, διατυπωθείσας καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι καὶ κατὰ θέματα μεθοδικῶς τεταγμένα. Οἱ γονεῖς, οἱ διδάσκαλοι, οἱ παιδαγωγοὶ καὶ οἱ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν ἐν γένει ἀσχολούμενοι, εἰς τὰς σελίδας του θὰ εὕρουν ἓνα σοφὸν ὁδηγόν, ὅστις θὰ τοὺς χειραγωγήσῃ εἰς τὴν ἐρευναν τῶν ζητημάτων τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν ἀγωγὴν, τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν ἠθικὴν. Τὸ ἔργον ἀποτελούμενον ἐξ 870 σελίδων καταδικνύει μίαν ἐπιμελεστάτην καὶ κοπιώδη ἐργασίαν, τῆς ὁποίας τὸ ἀπαύγασμα συνεκεντρώθη κατὰ τρόπον διευκολύνοντα ἀκόπως τὴν γνῶσιν καὶ ἐπίλυσιν τῶν σπουδαιοτέρων ζητημάτων τῆς παιδαγωγικῆς.

* *

Εἰς τὴν «Ἀπογευματινὴν» ἐδημοσιεύθη ἡ κάτωθι κριτικὴ :

Εἰς τὴν ἄφθονον μεταπολεμικὴν βιβλιοπαράγωγὴν ξεχωρίζει ἓνας ἐκλεκτὸς τόμος Διηγημάτων πρὸ τινος ἐκδοθείς, ὁ ὁποῖος ὀφίλεται εἰς τὴν κομψὴν καὶ γόνιμον γραφίδα τοῦ κ. Δ. Καλογεροπούλου. Εἶνε πολῦτιμος ἡ συμβολὴ ἣν παρέσχεν ὁ κ. Καλογερόπουλος ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας καὶ πλέον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς φιλολογικῆς παρ' ἡμῖν κινήσεως. Χωρὶς ἐπιδεικτικὸν θόρυβον, εἰργάσθη μὲ πολλὴν ἐνθουσιασμόν καὶ μεγάλην εὐσυνειδησίαν, ἀσχοληθεὶς εἰς τὰ δυσκολώτερα εἶδη τῆς Λογοτεχνίας.

Εἶναι γνωστὸς ὡς χρονογράφος, ὡς σατυρικός, ὡς κριτικός, ἐνέκυψεν εἰς καλλιτεχνικάς μελέτας, ἠσχολήθη συστηματικὰ εἰς τὸ πεζὸν ποίημα, ἐδρασαν εἰς φιλολογικὰ σωματεία. Ἄλλ' ἀναμφιβόλως διεκρίθη περισσότερο ὡς διηγηματογράφος. Τῷ 1899 ἐδημοσίευσε τὸ πρῶτον τοῦ ἔργου ὑπὸ τὸν τίτλον «Διηγήματα», ἔκτοτε δὲ ἐξέδωκε δέκα τόμους διηγημάτων καὶ πεζῶν ποιημάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀρκετὰ μετεφράσθησαν εἰς Γαλλικὰ καὶ Ἰταλικὰ περιοδικά, ἐν δὲ Ρουμανιστί. Τὴν λογοτεχνικὴν του παραγωγὴν δὲν ἴσχυσε ν' ἀνακόψῃ ἡ ἐκδόσις τῆς «Πινακοθήκης», καίτοι τοῦ ἀπερρόφα τὸν περισσότερο χρόνον.

Ὁ νέος τόμος ἀπαρτίζεται ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα διηγήματα ἐκ τῶν περιληφθέντων εἰς τοὺς δύο πρώτους τόμους, οἵτινες ἀπὸ ἐτῶν ἔχουν τελείως ἐξαντληθῇ, δημοσιεύονται δὲ ἡδὴ ἀναθεωρηθέντα. Ὁ κ. Καλογερόπουλος ἠσχολήθη κυρίως εἰς τὸ ψυχολογικὸν διήγημα. Πρωτότυπος εἰς τὸ θέμα, δεξιότατος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ, βαθὺς παρατηρητὴς τῆς κοινωνίας, ἀνατόμος τῆς ψυχῆς, ἀρμονικὸς καὶ χαρίεις εἰς ἔκφρασιν. Δὲν ἔχει οὔτε τῶν παλαιότερων τὸ ἐπιτηδεύμενον ὕφος, οὔτε τῶν νεωτέρων τὴν ἀποκρουστικὴν ψευδοτεχνοπρίαν ἢ τὴν ξενικὴν ἐπίδρασιν. Ἄπλους, χωρὶς νὰ μακρηγορῇ, παρεισάγων ἐπεισόδια ἀσκοπα, χωρὶς νὰ ἐκμαιεὺει τεχνητάς, βεβιασμένας λύσεις. Παρακολουθεῖ τις τὴν ἀφήγησιν ἀπροσκόπτως, χωρὶς νὰ κουράζεται, συγκινεῖται καὶ ὡς συμπέρασμα ἀνακύπτει μίᾳ σκέψει, προκαλεῖται ἕνας πάλμος. Δὲν προσπαθεῖ νὰ παραδοξολογῇ εἶνε ἕνας ἀφηγητὴς εὐχάριστος, παραστατικὸς, διεισδύει εἰς τὰ μύχια καὶ συγκεντρώνει τὴν δρᾶσιν εἰς ὀλίγα, ἀλλὰ δυνατὰ σημεῖα. Ὡς πρὸς τὸ ὕφος, πλησιάζει μᾶλλον πρὸς τὸν Βικέλαν.

Εἰς τὰ «Διηγήματα» τοῦ κ. Καλογεροπούλου κυριαρχεῖ ὁ ἔρως, ἡ γυναικεῖα ψυχὴ ὑπὸ τὰς ποικίλας καὶ ἀντιθέτους πολλάκις μορφάς. Ἐκλέγει, ὡς ψυχολόγος, τὰς χαρακτηριστικώτερας ἐκδηλώσεις τῆς ἀγάπης καὶ ἀπιστίας καὶ περὶ τοῦς δύο πόλους αὐτοὺς τοῦ μυστηρίου, τὸ ὁποῖον κλείει ἡ καρδίᾳ τῆς γυναικὸς, ὁ συγγραφεὺς ἐμφανίζει πιστὰς ἀλλὰ καὶ καλλιτεχνικάς εἰκόνας, ἐν εἶδει διηγημάτων.

Εἰς τὸ διήγημα «Ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ» εἰκονίζεται μίᾳ ἐξομολόγησις ἀσχήμου κόρης μὲ τὰ ἀγνότερα αἰσθήματα πρὸς ἕνα νεοχειροτονηθέντα ἱερέα, εἰς τὸν «Μυστικιστὴν» ἕνας ἔρως παράφρονος, ὅστις ἠγάπησε μίαν ἀμαρτωλὴν, εἰς τὴν «Φρόνην» ἀποτυπῶται ἡ ὑπεροψία μιᾶς παρθενικῆς ἐταίρας, ἡ ὅποια μένει ἀνάλγητος, ἐνῷ σύρονται εἰς τοὺς πόδας τῆς τὰ θύματα τῆς καλλονῆς τῆς, εἰς τὰ «Νυφικὰ ὑποδήματα» ἐκτυλίσσεται ἕνας κρυφὸς ἔρως ἐνὸς ἐργάτου ποῦ ἱκανοποιεῖται διὰ τοῦ θανάτου, εἰς τὸ «Μυστικὸν» ἕνας θάνατος ἐνώνει δύο ἀγνάς ψυχὰς εἰς τὸν στρόβιλον ἐνὸς πνιγμοῦ, εἰς τὸ «Μεθύσι» — μίᾳ δυνατῇ ρωπογραφίᾳ — εἰς τὴν «Χαμένην ἀγάπην» ποῦ ἐπικρατεῖ ἀντιθέτως ἡ ποίησις, εἰς τὸ «Πεῖσμα» ποῦ τυραννεῖ

ἡ γυναικεῖα ἰδιοτροπία, εἰς ὅλα αὐτὰ ἡ ἀγάπη σφυγμομετρεῖται, ἀναλύεται, θριαμβεύει.

Ἄλλὰ δὲν εἶνε ὁ ἔρως τὸ μοναδικὸν μοτίβο τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ συγγραφέως. Εἰς τὸν «Σταυρόν» μᾶς δίδει μίαν ὥραιαν νησιωτικὴν ἠθογραφίαν ἐνὸς ἐθλήμου, εἰς τὴν «Γνωριμίαν», εἰς τὴν «Παραμονὴν» καὶ «Εἰς τὴν Παραλίαν» ἀνατέμνονται καὶ λύονται ψυχολογικῶς σύγχρονα κοινωνικά ζητήματα. Εἰς τὸ «Δισκοπότηρον» — ἕνα ἀριστοτέχνημα πρωτοτύπου ἐμπνεύσεως καὶ δυνάμειος περιγραφικῆς — καὶ εἰς τὴν «Διπλὴν Κοινωνίαν» ἀμιλλᾶται ἡ θρησκευτικὴ πίστις μὲ τὴν πατρικὴν στοργήν, εἰς τὴν «Συμβουλὴν τοῦ ἱατροῦ» συμβολίζεται ὁ ἀγὼν τῆς ἐπιστήμης πρὸς τὸν θάνατον, εἰς τὴν «Τελευταίαν χαρὰν» — μίαν λεπτοτάτης παρατηρήσεως ζωγραφίαν, ἐν ἣ ἀναπαρίσταται ἡ προσπάθεια ἐνὸς πατέρα νὰ παῖζει μὲ τὸ μονάκριβο παιδί του καὶ σκοτώνεται διὰ νὰ τὸ εὐχαριστήσῃ — εἰς τὸν «Σάτυρον» ποῦ ἡ ἀνδρική ζήλοτυπία φθάνει μέχρι βανδαλισμοῦ κατὰ τῆς τέχνης, εἰς τὸ «Ἰδανικὸν τοῦ γλύπτου» ἀναζητοῦντος τὴν ἀλήθειαν, παρακολουθεῖ τὸ ἀνήσυχον πνεῦμα τοῦ συγγραφέως καὶ ἀναλύει τὰς ψυχροσυνθέσεις τῶν μοντέλων, τὰ ὅποια ἔχει ὑπ' ὄψει του καὶ ἐρευνᾷ καὶ ἐμψυχώνει τὰ μεγάλα προβλήματα τῆς ζωῆς. Καὶ τελειώνει ὁ τόμος μὲ τὸν «Κόσμον τῶν ὀνείρων», ἕνα δαντελένιο ποιητικώτατον σκαρίφημα μιᾶς ψυχικῆς περιπέτειας.

Ὁ χώρος ἀτυχῶς, δν διαθέτει μίᾳ καθημερινῇ ἐφημερίᾳ, δὲν ἐξαρκεῖ διὰ νὰ ἀναλύσω λεπτομερέστερον, ὅπως ἀξίζει, τὰ «Διηγήματα» τοῦ κ. Καλογεροπούλου. Περιορίζομαι εἰς ἕνα γενικὸν χαρακτηρισμὸν, τονίζων ὅτι ἐκ τῶν διηγηματογράφων μας εἶνε ὁ πρῶτος ὅστις μὲ ἐπιτυχίαν ἐκαλλιέργησε τὸ ψυχολογικὸν διήγημα καὶ εἶνε ὁ εὐγενέστερος καὶ ποιητικώτερος ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ. Ἐχὼν ἔμφυτον τὸ αἰσθημα τοῦ καλοῦ, ἐμπνεόμενος ἀπὸ μίαν ἀνωτέραν ἀντίληψιν τῆς ζωῆς, μελετήσας τὴν κοινωνίαν καὶ ἰδίως τὴν γυναῖκα, ἀδρός τὴν ἐκφρασιν, συγκεντροῖ χαρίσματα ἀπαρίτητα διὰ τὸ λεπτόν αὐτὸ εἶδος τοῦ διηγήματος, εἰς τὸ ὁποῖον οὐδεὶς ἄλλος ἠδυνήθη νὰ τὸν φθάσῃ.

Μένει τὸ γλωσσικὸν ἐνδυμα. Κομφὸν καὶ ἀπείριτον. Ὁ κ. Καλογερόπουλος πρωτηγωνίστησεν ἄλλοτε διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἀπλῆς γλώσσης ἀλλὰ καὶ ἀμελικοτὸς ἐκκηρύχθη διώκτης τοῦ μαλαρισμοῦ. Εἰς τὰ «Διηγήματά» του ἀκολουθεῖ τὴν μέσῃ δδὸν, τὴν μικτὴν. Αἱ λέξεις προσαρμόζονται πρὸς τὰ αἰσθήματα, δὲν κτυποῦν ποτὲ ἄσχημα εἰς τὸ αὐτί, δὲν προστυχαίνουν τὴν ἐνοίαν. Τὸ διήγημα, ὅπως καὶ τὸ ποίημα, ὡς στηριζόμενον ἐπὶ τοῦ αἰσθήματος, πρέπει νὰ εὐρίσκεται ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὸν προφορικὸν λόγον. Δὲν μεταχειρίζεται ἀκαλαισθήτους ἢ ἀκατανόητους ἢ ἀδοκίμους λεκτικὸς τύπους. Εἶνε γλῶσσα ρέουσα, ἀποδίδουσα πιστῶς τὰς ἐννοίας, ἐξωτερικεύουσα μὲ εὐγένειαν τὰ αἰσθήματα.

Διὰ τῶν διηγημάτων του ὁ κ. Καλογερόπουκος πλουτίζει τὴν νεοελληνικὴν λογοτεχνίαν

μέ ένα τόμον ἀναμφισβητήτου ἀξίας καὶ στερεώνει τὴν θέσιν του ὡς διηγηματογράφου. Τὰ «Διηγήματά» του διαβάζονται με πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ ἀφίνουν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀναγνώστου μίαν βαθεῖαν ἐντύπωσιν. Καὶ αὐτὸ εἶνε κατόρθωμα δι' ἓνα Ἑλληνα διηγηματογράφον.

A. M.

ΟΙ ΤΗΝΙΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς Τέχνης ἐξαίρετικὴν κατέχουσι θέσιν οἱ Τήνιοι καλλιτέχνη. Ὁ ἐν τῇ ὀνομαστῇ νήσῳ ἱερὸς ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας διὰ τῆς ἀρωγῆς του χειραγώγησεν εἰς ἓνα ἄλλον ναὸν, τῆς Τέχνης, τὰς ἰδιοφυῖας, αἵτινες κατόπιν ἠρίστευσαν. Ὁ χρωστήρ καὶ ἡ σμίλη ἔσχον ἐπιφανεστάτους ἀντιπροσώπους κατὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης, ἡτις ἐπηρεολούθησε τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἔθνους. Οἱ Τήνιοι Καλλιτέχνη ὑπῆρξαν οἱ θεμελιωταί, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ οἱ πρῶτοι διδάσκαλοι τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς γλυπτικῆς. Ὁ Γύζης, ὁ Λύτρας, οἱ ἀδελφοὶ Φυτάλαι, οἱ Βιτάλαι, ὁ Φιλιππότης, ὁ Βιτσόρης, ὁ Σώχος καὶ ὁ τραγικῆς μοίρας Χαλεπᾶς διὰ τῶν ἔργων των, τῶν γνησίων ἑλληνικῶν καὶ ἐμπνευσμένων, ἀνεδείχθησαν ὅχι μόνον ἔνδοξα τέκνα τῆς Τήνου ἡτις κατέστη οὕτω παρ' ἡμῖν ἡ κοιτὶς τῆς Τέχνης ἀλλὰ καὶ οἱ κορυφαῖοι ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης, κατὰ τὸν λήξαντα αἰῶνα.

Εἰς ὅλα τὰ Εὐρωπαϊκὰ κέντρα οἱ καλλιτέχνη εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐκτιμήσεως καὶ τοῦ θαυμασμοῦ. Τὰ Κράτη, οἱ ἄνθρωποι, τὰ Σωματεῖα ἐνισχύουσι τοὺς καλλιτέχνας, τοὺς τιμῶσι καὶ ἐξαιροῦσιν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως τὸ ἔργον αὐτῶν.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Αἱ καλλιτεχνικαὶ ἐπιθέσεις τῆς ληψᾶς περιόδου ἔδειξαν μίαν προοδευτικὴν ἐξέλιξιν τῶν νέων καλλιτεχνῶν. Χωρὶς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς λεπτομερείας, ἕνεκα τοῦ διαρρεύσαντος ἔκτοτε χρόνου, θὰ δώσωμεν γενικοῦς μόνον χαρακτηρισμοὺς τῆς τεχνικῆς ἀξίας τῶν ἐκθέσεων αὐτῶν.

—Ὁ κ. Παπαναγνώτου μᾶς ἀπέδειξεν ὅτι εἶνε δυνατός εἰς τὴν σύνθεσιν. Ἐπιλαμβάνεται δυσκόλων θεμάτων κατὰ τρόπον ἐκνοποιοητικόν. Ὁ ὁρίζων τῆς καλλιτεχνικῆς του ψυχῆς εἶνε εὐρύς, ἡ δεξιότης τοῦ χρωστήρος του ἀξιοσημείωτος, χάρις εἰς τὰς ἐν Μονάχῃ σπουδὰς

Ἀτυχῶς ἐν Ἑλλάδι οὐδεμία μέχρι τοῦδε ἐγένετο συστηματικὴ ἐργασία ὑπὲρ τῶν ἀφοσιωθέντων εἰς τὴν τέχνην καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀποβαίνει ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκδόσεως εἰδικῶν μονογραφιῶν.

Πρωτοβουλία τῶν κ. κ. Δ. Καλογεροπούλου καὶ Ξ. Σώχου θὰ ἀναπληρωθῇ ἡ ἔλλειψις αὕτη. Ἀνέλαβον τὴν ἔκδοσιν μεγάλου Καλλιτεχνικοῦ Λευκώματος περιλαμβάνοντος σειρὰν ὀκτὼ αὐτοτελῶν τευχῶν, ἐν τοῖς ὁποίοις θὰ συγκεντρωθῇ ἐπὶ τῇ βάσει ἐξηκριβωμένων πληροφοριῶν πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν δρᾶσιν τῶν εἰρημένων καλλιτεχνῶν. Θὰ περιέχουν πλήρη βιογραφίαν, εἰδικὰς μελέτας, ἀνέκδοτα, εἰκόνας, περιγραφὰς τῶν κυριοτέρων ἔργων των καὶ κρίσεις περὶ τοῦ συνολικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐργασίας των.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς καθαρῶς καλλιτεχνικῆς σημασίας τοῦ ἔργου, ὅπερ θὰ μᾶς γνωρίσῃ αὐτοὺς ἐν πάσῃ εὐρύτητι, τὸ Καλλιτεχνικὸν Λεῦκωμα ἔχει καὶ ἄλλον σκοπόν— ἐθνικόν—τὴν διάδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης πρὸς διαπαιδαγώγησιν τοῦ πολλοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει ἐπαρκῆ γνώσιν περὶ τῶν καλλιτεχνῶν τῆς πατρίδος μας. Θὰ διδαχθῇ οὕτω τὴν ἐξέλιξιν καὶ πρόοδον τῶν Ὀρραίων τεχνῶν ἐν Ἑλλάδι. Ἡ διάδοσις τοῦ Λευκώματος θὰ εἶνε πρὸς τούτοις ἐπωφελὴς καὶ διὰ τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν, εἰς ἣν θὰ παρασχεθῇ οὕτως ἡ εὐκαιρία εἰς ἐκδήλωσιν τῶν τυχόν ἐνυπαρχουσῶν ροπῶν καὶ κλίσεων πρὸς καλλιτεχνικὴν σπουδὴν.

Ἡ ἀναγγελία τῆς ἐκδόσεως τοῦ Λευκώματος τῶν Τηνίων καλλιτεχνῶν ἔτυχε θερμῆς υποδοχῆς παρὰ τῆς Ἑλλ. κοινωνίας, πανταχόθεν δὲ ἐξεδηλώθη προθυμία εἰς ἐνίσχυσιν αὐτοῦ πρὸς τελειοτέραν ἐμφάνισιν.

Παρουσιάζει ἤδη προσανατολισμὸν εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ Ἑλλ. χρώματος. Εἰς τὰ συνθετικὰ ἔργα του ἡ πρωτοτυπία ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν πιστὴν καὶ λεπτὴν ἀναπαράστασιν. Ἐπιτυχάνει μίαν ζωηρὰν ἐντύπωσιν μετὰ τὰ ἀπλοῦστερα μέσα.

—Ὁ κ. Α. Γεραλῆς ἂν καὶ ἐπὶ δεκαετηρίδας ἔργαζόμενος, πρῶτην φοράν ἐξέθεσε. Πλεῖστα ἀΐθουσαι εἶνε στολισμέναι μετὰ ἔργα του, ἰδίως ἐπιτραπέζια. Εἰς τὰ φρούτα καὶ τὰ ἄνθη εἶνε ὁ εἰδικώτερος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀσυναγώνιστος ζωγράφος. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ τοπίου δὲν ὑστερεῖ, ἰδίως τοῦ Ἀττικοῦ. Ὁ κ. Γεραλῆς